

“TRUNG, HIẾU” TRONG PHẨM CHẤT BỘ ĐỘI CỤ HỒ

Nguyễn Tiến Sĩ(*)

Trong buổi lễ tuyên dương công trạng nhân dịp kỷ niệm 20 năm ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam (22/12/1944-22/12/1964), Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Quân đội ta, trung với Đảng, hiếu với dân, sẵn sàng chiến đấu hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì chủ nghĩa xã hội. Nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng” (1). Đó không chỉ là lời khen tặng về những chiến công đã đạt được mà còn là sự khái quát tài tình về bản chất cách mạng, đồng thời là yêu cầu về phẩm chất đạo đức cho mọi cán bộ, chiến sĩ rèn luyện, phấn đấu trong quá trình xây dựng, trưởng thành, chiến đấu và chiến thắng của quân đội ta.

“Trung, hiếu” vốn là những yêu cầu hàng đầu về phẩm chất đạo đức của con người trong xã hội phong kiến phương Đông, được Hồ Chí Minh kế thừa, nâng lên thành phẩm chất đạo đức người quân nhân cách mạng – “Bộ đội cụ Hồ”.

“Trung” trong quan niệm về đạo đức của Nho giáo là sự toàn tâm, toàn ý, một lòng một dạ phục vụ nhà vua hay một triều đại. Điều đó cũng có nghĩa là tạo ra một sự ràng buộc cá nhân theo lợi ích duy nhất thuộc về một ông vua hay một dòng

họ. Trong khuôn khổ của chế độ phong kiến, vua bao giờ cũng là biểu tượng của một nước có chủ quyền. Do vậy, trung quân là để đáp ứng với yêu cầu củng cố chế độ quân quyền và kéo dài sự tồn tại của một triều đại. Trung là tiêu chuẩn để đánh giá đạo đức con người: “Trung quân ái quốc”. Không có gì xấu xa hơn những kẻ bất trung. Tuy nhiên, nếu trung thành với lợi ích của triều đình, của vua đến mức “quân xử thần tử, thần bất tử bất trung” nhiều khi trở nên ngu muội, bảo thủ, thậm chí đi ngược lại với lợi ích của nhân dân.

Kế thừa có chọn lọc, có phê phán những quan niệm về đạo đức cũ, Hồ Chí Minh đã mở rộng, phát triển, đưa thêm nội dung mới vào phạm trù “trung” cho phù hợp với yêu cầu về phẩm chất đạo đức của người quân nhân cách mạng – “Bộ đội

Theo Hồ Chí Minh: “Trung là trung thành tuyệt đối với Tổ quốc, với nhân dân, với cách mạng, với Đảng” (2). Đó là một thể thống nhất trong yêu cầu về phẩm chất đạo đức, lòng trung thành của người quân nhân cách mạng.

Quân đội nhân dân Việt Nam ra đời và mang trong mình nó trách nhiệm nặng nề nhưng cũng hết sức vẻ vang là làm nòng cốt cho toàn dân đánh đổ thực dân đế quốc và bè lũ tay sai của chúng, giành độc lập dân tộc, thống nhất Tổ quốc, bảo vệ vững chắc nền độc lập, chủ

(*) Tiến sĩ, Thượng tá, Học viện Chính trị quân sự.

quyền và toàn vẹn lãnh thổ của đất nước, bảo vệ nhân dân, bảo vệ Đảng và bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa. Nó thực sự là một quân đội cách mạng, quân đội kiểu mới mang bản chất giai cấp công nhân. Do đó, “trung với Đảng” là yêu cầu hàng đầu của quân đội ta. Mặt khác, có trung thành với Đảng thì quân đội ta mới xác định được mục tiêu lý tưởng chiến đấu, chức năng, nhiệm vụ và phương hướng xây dựng hoàn thiện mình. Bất trung với Đảng, thì dù có quân đông, vũ khí trang bị hiện đại cũng chẳng làm nổi trò trống gì, vô dụng, thậm chí trở thành quân đội phản cách mạng. Thực tế trong lịch sử đã có những quân đội như vậy. Sự lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt của Đảng cộng sản Việt Nam đối với quân đội là nhân tố quyết định đảm bảo cho quân đội trung thành vô hạn với Đảng, Tổ quốc, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa. Sự lãnh đạo đó là cội nguồn tạo nên sức mạnh chiến đấu và chiến thắng của quân đội ta.

Lòng trung thành của quân đội với Đảng thể hiện ở mục tiêu lý tưởng chiến đấu vì độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; tuyệt đối phục tùng sự lãnh đạo của Đảng trong mọi tình huống; giữ vững nguyên tắc và cơ chế lãnh đạo của Đảng đối với quân đội; tuân thủ Hiến pháp, Pháp luật và chịu sự quản lý của Nhà nước về quốc phòng; kiên quyết đấu tranh với mọi mưu toan đòi chia sẻ quyền lãnh đạo của Đảng đối với quân đội; đối với quân nhân phải tuyệt đối phục tùng mọi chỉ thị và mệnh lệnh của cấp trên. nêu cao ý chí tự lực tự cường, khắc phục mọi khó khăn, gian khổ, kiên quyết hoàn thành nhiệm vụ. Nếu có bị địch bắt, dù phải chịu cực hình, tàn khốc thế nào cũng cương quyết một lòng trung thành với sự nghiệp cách mạng, không bao giờ phản bội xưng khai. Thước đo lòng trung thành của người quân nhân là ở chỗ hoàn thành thắng lợi mọi nhiệm vụ được Đảng, Nhà nước, nhân dân và quân đội giao cho.

Quân đội ta từ nhân dân mà ra, vì nhân dân mà chiến đấu, cho nên “trung với Đảng” thì phải “hiếu với dân”.

Trong quan niệm về đạo đức của Nho giáo, “hiếu” là lòng kính yêu và biết ơn cha mẹ. Đạo làm con phải phụng sự và hiếu thảo với cha mẹ. Đó không chỉ là lương tâm, đạo lý mà còn là trách nhiệm, nghĩa vụ đối với đạo làm con. Trong ca dao Việt Nam có câu :

“Một lòng thờ mẹ kính cha
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con”

Trong gia đình, “hiếu” cũng có nghĩa là trung thành với cha mẹ, nhằm duy trì trật tự trong gia đình và do đó góp phần củng cố quyền chức trung quân của bề tôi. Tuy nhiên, nếu “hiếu” đến mức tại gia tòng phụ, xuất giá tòng phu, phu tử tòng tử nhiều khi cũng trở nên ngu muội, hèn nhát, thể hiện sự cam chịu, do đó mà khó tránh khỏi bất hạnh.

Từ quan niệm về “hiếu” trong đạo đức truyền thống, Hồ Chí Minh đã kế thừa, mở rộng và phát triển lên thành “hiếu với dân”. Hiếu với dân là phẩm chất đạo đức không thể thiếu đối với người quân nhân cách mạng. Bởi vì, quân đội ta là một đội cách mạng, mọi cán bộ chiến sĩ quân đội đều là con em ruột thịt của nhân dân, được nhân dân nuôi dưỡng, đùm bọc, che chở; quân đội ra đời, trưởng thành trong phong trào cách mạng của nhân dân, chiến đấu và chiến thắng trong thế trận chiến tranh nhân dân. Đó là một quân đội nhân dân thực sự.

“Hiếu với dân” nghĩa là mọi cán bộ, chiến sĩ quân đội phải thực sự hiểu rằng mình là con em ruột thịt của nhân dân; phải tôn trọng mọi phong tục tập quán, tự do tín ngưỡng và không tín ngưỡng của nhân dân; không lấy của dân, không dọa nạt dân và không quấy nhiễu dân. Trong chiến đấu, sẵn sàng hy sinh để bảo vệ tính mạng, tài sản và quyền làm chủ của nhân dân. Trong công tác, tích cực tuyên truyền và vận động quần chúng nhân dân thực hiện mọi đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước. Trong sản xuất, tích cực tăng gia, lao động sản xuất, thực hành tiết kiệm để cải thiện đời sống và giúp đỡ nhân dân

phát triển kinh tế, văn hoá, xoá đói giảm nghèo... Điều cốt lõi là làm sao để khi bộ đội chưa đến dân mong, đi xa dân nhớ và ở dân thương.

“Trung với Đảng” gắn bó chặt chẽ, thống nhất với “hiếu với dân”. Cơ sở của sự thống nhất đó dựa trên sự thống nhất về lợi ích giữa giai cấp công nhân với nhân dân lao động và dân tộc, người đại diện là Đảng cộng sản.

Bất kỳ quân đội nào cũng đều chiến đấu cho quyền lợi kinh tế, chính trị của một giai cấp nhất định. Đó là biểu hiện sâu sắc nội dung giai cấp của quân đội. Đã là quân đội của giai cấp thống trị, bóc lột bao giờ cũng là công cụ chiến đấu bảo vệ lợi ích của giai cấp bóc lột, cho nên nó đối lập căn bản với lợi ích của nhân dân. Đó là một thứ công cụ áp bức khùng khiếp đối với nhân dân – tên đao phủ đối với nền tự do của nhân dân.

Quân đội ta là quân đội mang bản chất của giai cấp công nhân. Chính bản chất giai cấp công nhân qui định cho quân đội không những chiến đấu vì quyền lợi của giai cấp công nhân mà còn vì quyền lợi của nhân dân lao động và của dân tộc. Để đảm bảo cho quân đội tuyệt đối trung thành với mọi nhiệm vụ được Đảng, Nhà nước và nhân dân giao cho thì vấn đề có tính chất quyết định là Đảng phải lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt quân đội, chống mọi mưu toan phi chính trị hoá, vô hiệu hoá quân đội.

“Trung với Đảng” thể hiện tính nguyên tắc trong xây dựng quân đội kiểu mới mang bản chất giai cấp công nhân, đồng thời còn là cơ sở, điều kiện để thực hiện “hiếu với dân”. Giữ trọn đạo hiếu với dân là cội nguồn tạo nên sức mạnh chiến đấu và chiến thắng của quân đội ta. Hồ Chủ tịch chỉ rõ: “Quân đội ta có sức mạnh vô địch, vì nó là một quân đội nhân dân, do Đảng ta xây dựng, Đảng ta lãnh đạo và giáo dục” (3) trong tư tưởng cũng như hành động nếu tách rời và đối lập hai mặt đó với nhau sẽ là sai lầm và nguy hiểm.

Sự thống nhất giữa “Trung với Đảng” và “hiếu với dân” của quân đội ta được thể hiện bằng những nội dung vô cùng phong phú, phù hợp với chức năng, nhiệm vụ chiến đấu của quân đội trong từng giai đoạn cách mạng. Thước đo của sự “trung với Đảng, hiếu với dân” được thể hiện ở tinh thần sẵn sàng xả thân chiến đấu hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì chủ nghĩa xã hội. Nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng.

60 năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, được nhân dân che chở thương yêu, quân đội ta đã làm tròn bốn phận của một quân đội trung với Đảng, trở thành một lực lượng chính trị, lực lượng chiến đấu trung thành, tin cậy của Đảng, Nhà nước và nhân dân. Hiện nay, tất cả những vấn đề đó đang được cán bộ, chiến sĩ quân đội phát huy trong sự nghiệp đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

“Trung với Đảng, hiếu với dân” thuộc bản chất, truyền thống của quân đội, đồng thời còn là yêu cầu về phẩm chất đạo đức của người quân nhân cách mạng- “Bộ đội cụ Hồ”. Vì vậy, đòi hỏi phải thường xuyên tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với quân đội, nâng cao hiệu quả quản lý của Nhà nước về quốc phòng; coi trọng giáo dục mục tiêu lý tưởng chiến đấu cho quân đội; tăng cường củng cố mối quan hệ đoàn kết quân dân keo sơn gắn bó, thực hiện quân với dân một ý chí. Trong giai đoạn hiện nay, phải đặc biệt coi trọng xây dựng quân đội về chính trị làm cơ sở nâng cao chất lượng tổng hợp và sức chiến đấu của quân đội, bảo đảm cho quân đội không chỉ thiện chiến về quân sự mà còn tinh nhuệ về chính trị, không chỉ vô hiệu hoá những âm mưu, thủ đoạn của kẻ thù mà còn có sức đề kháng tốt trước sự xâm nhập lây lan của những hiện tượng tiêu cực trong đời sống xã hội, xứng đáng một quân đội vinh dự mang tên vị lãnh tụ kính yêu của dân tộc Việt Nam – Bộ đội cụ Hồ.

CHÚ THÍCH

1. Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 11, Nxb CTQG Hà Nội, 1996, tr.350.
2. Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 5, Nxb CTQG Hà Nội, 1995, tr.480.
3. Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập 11, Nxb CTQG, Hà Nội, 1996, tr.350.

TÓM TẮT

Tác giả nêu lên luận điểm quan trọng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về bản chất cách mạng của Quân đội Nhân dân Việt Nam là "Trung với Đảng, hiếu với dân...".

Tác giả phân tích nội dung trung, hiếu trong quan niệm truyền thống Nho giáo và sự phát triển quan niệm trung, hiếu trong quan điểm cách mạng đối với phẩm chất đạo đức của Quân đội Nhân dân Việt Nam.

SUMMARY

The author points out the important thesis by President H Chí Minh on the revolutionary essence of the Vietnam People's Army, which is "Loyal to the Party, dedicated to the people..."

He analyses the content of Loyalty and Dedicaton through the Confucian traditional opinion and its development in the revolutionary standpoint on the moral qualities of the Vietnam People's Army.